Hà Nội tham gia mạng lưới "Thành phố sáng tạo" của UNESCO - cơ hội và thách thức

NGUYỄN VIỆT TRANG
Công ty cổ phần đầu tư Asa Group quốc tế; Email: duadua2103@gmail.com

Tóm tắt: *Hà Nội gia nhập mạng lưới các "Thành phố sáng tạo" của UNESCO là bước tiến thuận lợi cho Thủ đô, tạo điều kiện phát huy sức mạnh tổng hợp của các nguồn lực kinh tế, chính trị, trong đó trọng tâm là nguồn lực văn hóa và giáo dục; góp phần quan trọng trong việc định vị thương hiệu, quảng bá hình ảnh cũng như gia tăng cơ hội hợp tác trên mọi lĩnh vực sáng tạo vì mục tiêu phát triển bền vững. Đó cũng là cơ hội và thách thức của một Hà Nội phát triển và hội nhập quốc tế.*
Từ khóa: *Hà Nội; "Thành phố sáng tạo"; quảng bá; thông tin đối ngoại.*

1. Những mục tiêu của Hà Nội - "Thành phố sáng tạo"

Thủ đô Hà Nội là "Trái tim của cả nước" khi thực hiện thắng lợi các nhiệm vụ chiến lược của từng thời kỳ cách mạng, đặc biệt là công cuộc đổi mới, phát triển đất nước trong bối cảnh hội nhập quốc tế. Với ưu thế vượt trội so với các thành phố khác của Việt Nam, cũng như về nguồn lực văn hóa và chất liệu cho sáng tạo và phát triển trong khu vực, Hà Nội đã xác định mục tiêu cơ bản để xây dựng Hà Nội - "Thành phố sáng tạo".

1.1. Kiến tạo một Trung tâm thiết kế sáng tạo Hà Nội

Đề án Trung tâm thiết kế sáng tạo Hà Nội với mục tiêu ươm mầm tài năng trong các lĩnh vực liên quan đến thiết kế sáng tạo tại Hà Nội, hỗ trợ các dự án sáng tạo tiềm năng và thúc đẩy hợp tác quốc tế đang được Thành phố xây dựng. Trong giai đoạn đầu, Trung tâm thiết kế sáng tạo Hà Nội sẽ đặt tại Bảo tàng Hà Nội với các hoạt động chính như: tổ chức các khóa tập huấn, đào tạo, nâng cao năng lực cho các nhà thiết kế trẻ, các doanh nhân và đội ngũ hỗ trợ trong lĩnh vực thiết kế, sáng tạo; hỗ trợ các dự án cộng đồng khuyến khích, ưu tiên phụ nữ, trẻ em và các nhóm yếu thế tham gia vào thiết kế sáng tạo; rà soát, đánh giá, nghiên cứu mô hình chuyển đổi, cải tạo các di sản công nghiệp, di sản đô thị, di sản kiến trúc, các thiết chế văn hóa… trở thành các không gian văn hóa sáng tạo; phối hợp với các cơ quan liên quan tổ chức cuộc thi thiết kế, trung tâm thiết kế sáng tạo tiến tới xây dựng mô hình thí điểm trung tâm sáng tạo trẻ, thúc đẩy hợp tác công tư…

1.2. Xây dựng, củng cố các không gian sáng tạo tại Hà Nội

Mục tiêu này hướng đến xây dựng không gian thông minh khám phá công nghệ tương tác trong trưng bày, quảng bá, giới thiệu, tổ chức các sự kiện về các hoạt động và sản phẩm có tính chất sáng tạo tại Bảo tàng Hà Nội; Không gian sáng tạo giáo dục di sản tại Văn Miếu - Quốc Tử Giám; Không gian sáng tạo gắn với phát huy giá trị nghệ thuật trình diễn truyền thống tại Nhà hát múa Rối Thăng Long… Cùng đó, Thành phố xác định phát triển các không gian sáng tạo tại các làng nghề, tăng cường các hoạt động giao lưu, quảng bá, giới thiệu sản phẩm có tính thiết kế sáng tạo, ứng dụng cao; khu vực phố đi bộ hồ Hoàn Kiếm sẽ được điều chỉnh để kết nối với các địa danh văn hóa gần đó của Hà Nội như phố bích họa Phùng Hưng, khu Phố cổ, Phố ẩm thực và các di tích lịch sử văn hóa. Các khu vực này sẽ đóng vai trò là không gian để sắp đặt nghệ thuật, biểu diễn và tổ chức các hoạt động sáng tạo khác; kiến tạo các không gian sáng tạo mới khu vực ven sông Hồng, tích hợp giữa thiết kế sáng tạo, thủ công, nghệ thuật và công nghệ, hình thành các không gian văn hóa cộng đồng độc đáo, đặc sắc, hiện đại. Xây dựng các tuyến phố đi bộ mới để tạo lập hoạt động thiết kế sáng tạo trong văn hóa, nghề thủ công phục vụ du lịch, thương mại phát triển kinh tế - xã hội địa phương[1].

1.3. Dự án chuỗi chương trình truyền hình Tài

năng sáng tạo Hà Nội

Hoạt động này sẽ bao gồm liveshow, talkshow và các cuộc thi xoay quanh chủ đề chính là thiết kế và sáng tạo với mục tiêu thúc đẩy văn hóa sáng tạo cho giới trẻ của Thành phố, đồng thời khuyến khích những tham vọng về phát triển bền vững một cách sáng tạo cho tất cả công dân Thủ đô do Sở Văn hóa và Thể thao Hà Nội phối hợp với Đài truyền hình Việt Nam, Đài truyền hình Hà Nội sản xuất để khích lệ những tài năng sáng tạo.

1.4. Lễ hội Thiết kế sáng tạo Hà Nội

Lễ hội Thiết kế sáng tạo Hà Nội hàng năm sẽ bao gồm chuỗi các sự kiện, hoạt động chuyên đề với các sự kiện chính giành cho các chuyên gia, cộng đồng thiết kế sáng tạo và các sự kiện bên lề, lễ hội văn hóa kết nối công chúng, nêu bật những đổi mới trong thiết kế sáng tạo kết nối Hà Nội với các tỉnh, thành phố trong nước và trên toàn cầu; hoạt động triển lãm sản phẩm thiết kế sáng tạo; giao lưu các nhà thiết kế từ các thành phố thành viên của UCCN; hội thảo quốc tế, tọa đàm thiết kế sáng tạo; công nghệ ứng dụng cho thiết kế và kiểu dáng công nghiệp...

1.5. Diễn đàn mạng lưới các "Thành phố sáng tạo" Đông Nam Á

Diễn đàn sẽ diễn ra tại Hà Nội để hỗ trợ trao đổi kiến thức, hỗ trợ và hợp tác giữa các thành phố Đông Nam Á. Những người tham gia sẽ bao gồm các bên liên quan khác nhau bao gồm chính quyền thành phố, các tổ chức nghiên cứu và đào tạo quốc tế, các doanh nghiệp và tổ chức thực hành thiết kế sáng tạo trong cộng đồng UCCN Đông Nam Á cũng như các thành phố đang phát triển không thuộc UCCN. Diễn đàn thể hiện tầm quan trọng của UCCN trong khu vực Đông Nam Á, với mục đích khuyến khích các thành phố đang phát triển đăng ký làm thành viên.

1.6. mạng lưới các nhà Thiết kế sáng tạo trẻ

Thiết lập bản đồ mạng lưới sáng kiến Hà Nội, kết nối sự kiện của các sàn nghệ thuật, các Hub sáng tạo ("Creative Hubs" là các không gian sáng tạo của tư nhân hoặc một tổ chức, có thể trong nhà hoặc ngoài trời, nhiều quy mô to nhỏ khác nhau), các không gian sáng tạo này giúp mọi người có thể tương tác và tham gia các hoạt động sáng tạo chung của Thành phố đồng thời tổ chức các cuộc thi, các sự kiện hướng tới mạng lưới thiết kế trẻ, kết nối các doanh nghiệp đồng hành, hướng đến các sản phẩm có giá trị đóng góp vào ngành công nghiệp sáng tạo của Thành phố. Thiết kế nền tảng số để đưa các tác phẩm xuất sắc đến được với công chúng rộng rãi và kết nối các trung tâm sáng tạo trẻ.

2. Những cơ hội và thách thức

2.1. Những cơ hội khơi nguồn tiềm năng, thúc đẩy phát triển thương hiệu "Thành phố sáng tạo"

Hà Nội là nơi gặp gỡ Đông - Tây, là thành phố của sự đa dạng, nguồn tài nguyên văn hóa dồi dào, đa dạng về loại hình và có giá trị cao về lịch sử, văn hóa, kiến trúc, nghệ thuật với 5.922 di tích lịch sử văn hóa[2] (trong đó có: 01 di sản văn hóa thế giới, 21 di tích và cụm di tích quốc gia đặc biệt, 1.160 di tích cấp quốc gia, 1.452 di tích cấp Thành phố)[3]; 1.793 di sản văn hóa phi vật thể[4] (trong đó có 02 di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại 01 di sản cần bảo vệ khẩn cấp, 01 di sản trong hồ sơ đa quốc gia, 1 di sản tư liệu thế giới và 26 di sản được ghi vào Danh mục Di sản văn hóa phi vật thể quốc gia)[5]; Thủ tướng Chính phủ đã có quyết định công nhận 18 nhóm với 169 bảo vật quốc gia được lưu trữ tại Bảo tàng Hà Nội và các di tích lịch sử văn hóa trên địa bàn Thành phố, đặc biệt có 01 bảo vật thuộc sở hữu tư nhân, là thành phố đầu tiên của cả nước có tư nhân sở hữu loại hình này. Đây chính là những tài sản vô giá để Hà Nội phát huy nguồn lực văn hóa, tiếp thêm sức sáng tạo cho các hoạt động văn hóa, nghệ thuật và tài nguyên du lịch, góp phần quảng bá hình ảnh Thủ đô văn hiến, thành phố vì hòa bình đến bạn bè quốc tế.

Hà Nội là thành phố có nhiều làng nghề thủ công nhất cả nước, hội tụ được nhiều tinh hoa của các nghề thủ công truyền thống. Với 1.350 làng nghề và làng có nghề, Hà Nội chiếm tới 1/3 số làng nghề cả nước (trong số khoảng 5.400 làng nghề ở Việt Nam). Thành phố đã có hàng trăm nghệ nhân nhân dân, nghệ nhân ưu tú lĩnh vực thủ công mỹ nghệ đã được Chủ tịch nước phong tặng, bên cạnh đó là hàng trăm thợ giỏi, thợ lành nghề, nhiều nhà sáng tạo trẻ đã đưa Hà Nội trở thành nơi nuôi dưỡng, hội tụ và thúc đẩy cảm hứng sáng tạo lan tỏa trong xã hội, nơi tôn vinh văn hóa Việt, đưa các sản phẩm thủ công truyền thống ra thị trường quốc tế.

Với tỷ lệ dân số vàng (51,7% dân số trẻ), Hà Nội tự tin có một cộng đồng sáng tạo mới mẻ, phong phú gồm các nhà thiết kế, nghệ sĩ, nhà khoa học và hàng nghìn doanh nghiệp hoạt động trong lĩnh vực thiết kế

sáng tạo. Đây chính là thế mạnh của Thành phố trong kết nối quốc tế dựa trên sự sáng tạo gắn với công nghệ số. Phương thức quản trị hệ thống, các sáng kiến trong xây dựng chính quyền điện tử nhằm bảo tồn tự nhiên, phát huy di sản văn hóa dựa trên ứng dụng khoa học công nghệ đang truyền năng lượng sáng tạo mạnh mẽ đến các công dân thành phố. Đặc biệt, ngày 17.3.2021 Thành ủy Hà Nội đã ban hành Chương trình số 06-CTr/TU về "*Phát triển văn hoá, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, xây dựng người Hà Nội thanh lịch, văn minh giai đoạn 2021-2025"* trong đó xác định rõ mục tiêu: *Phát triển văn hóa và con người Hà Nội trên cơ sở phát huy truyền thống Thăng Long - Hà Nội nghìn năm văn hiến; Thành phố vì hòa bình; "Thành phố sáng tạo" và tiếp thu tinh hoa văn hóa của nhân loại. Xác định rõ phát triển văn hóa, xây dựng người Hà Nội thanh lịch, văn minh là nhiệm vụ quan trọng, thường xuyên của cả hệ thống chính trị; thực sự trở thành giá trị tinh thần to lớn, là sức mạnh, nguồn lực nội sinh quan trọng quyết định sự phát triển bền vững Thủ đô…*

Trong thời gian qua, Hà Nội đã và đang triển khai nhiều giải pháp đột phá, tích cực hưởng ứng tinh thần quốc gia khởi nghiệp do Thủ tướng Chính phủ phát động. Thành phố cũng đưa ra nhiều giải pháp đổi mới hoạt động thông tin đối ngoại, quảng bá hình ảnh Thủ đô, xây dựng Hà Nội - "Thành phố sáng tạo".

Lần đầu tiên, "Lễ hội Văn hoá dân gian trong đời sống đương đại" được tổ chức tại Hà Nội vào tháng 12.2019 là không gian văn hóa sắp đặt ấn tượng với những sản phẩm được thiết kế đa dạng, sáng tạo của 16 nghề thủ công truyền thống đặc sắc nhất của Hà Nội cùng những di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu được các nghệ nhân, những người yêu văn hóa Thủ đô trình diễn đầy ấn tượng. Theo chỉ số tăng trưởng thành phố (CMI) do Jones Lang LaSalle (JLL) thực hiện, Hà Nội là thành phố trẻ trung, hiện đại và sáng tạo trên nền tảng lịch sử, văn hóa ngàn năm văn hiến, một trong những thành phố năng động nhất trên thế giới (năm 2019).

2.2. Những thách thức trên con đường phát triển thương hiệu "Thành phố sáng tạo"

Từ nhận thức tới hành động, phát huy tiềm năng thế mạnh của mình thiết lập Hà Nội trở thành Thủ đô sáng tạo trong tương lai còn nhiều khó khăn, thách thức. Đó là những thách thức trong việc tiếp tục đổi mới tư duy lãnh đạo, quản lý văn hóa theo hướng cởi mở, phát huy tính sáng tạo, chủ động của các chủ thể; thách thức từ sự tăng trưởng kinh tế không ổn định và quá trình đô thị hóa nhanh cũng như sự gia tăng cơ học dân số quá cao đã và đang gây áp lực lớn lên việc giải quyết các vấn đề an sinh xã hội và quy hoạch kiến trúc đô thị, ô nhiễm môi trường; thách thức trong việc hoàn thiện cơ chế, chính sách, thể chế văn hóa; thách thức của bối cảnh nền kinh tế số, của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

Việc giới thiệu, quảng bá, thông tin về Hà Nội - "Thành phố sáng tạo" trên các phương tiện thông tin đại chúng, mạng xã hội, các sự kiện văn hóa, thể thao, du lịch, các hội nghị, hội thảo… cũng cần được tập trung đẩy mạnh với các hoạt động. Đó là việc biên soạn các tài liệu, ấn phẩm, sách tuyên truyền, phim, ảnh… tổ chức tập huấn, bồi dưỡng kiến thức chuyên đề phù hợp cho đội ngũ báo cáo viên, tuyên truyền viên, văn nghệ sỹ, trí thức, phóng viên báo chí… về Hà Nội. Xây dựng chuyên mục, chuyên đề tuyên truyền Hà Nội - "Thành phố sáng tạo", nguồn lực cho phát triển kinh tế - xã hội bền vững. Tiếp tục duy trì, nâng cao chất lượng Trang thông tin điện tử Hanoicreativecity.com và các kênh truyền thông trên mạng xã hội để tương tác với thanh niên - kết nối văn hóa và sáng tạo của Hà Nội, đồng thời ghi nhận và lập cơ sở dữ liệu về thiết kế và sáng tạo trẻ.

Hà Nội - "Thành phố sáng tạo" hứa hẹn sẽ trở thành động lực, là cầu nối cho các thành phố khác của Việt Nam gia nhập mạng lưới các "Thành phố sáng tạo" của UNESCO và tiếp tục cho những sáng tạo vươn tầm thế giới trong bối cảnh kết nối và hội nhập toàn cầu./.

(1) Không gian đi bộ khu đô thị Nam đường vành đai 3 - Bitexco; Không gian đi bộ xung quanh Hồ Thiền Quang - Công viên Thống nhất; Không gian đi bộ xung quanh Văn Miếu - Quốc Tử Giám; Không gian đi bộ Khu đô thị Bắc An Khánh - Splendora; Không gian đi bộ xung quanh Thành cổ Sơn Tây…

(2) Số liệu kiểm kê đến 31.12.2015 của Sở Văn hóa và Thể thao Hà Nội.

(3) Số liệu thống kê đến 30.3.2022 của Sở Văn hóa và Thể thao Hà Nội.

(4) Số liệu công bố kết quả kiểm kê đến hết ngày 31.12.2016 của Sở Văn hóa và Thể thao Hà Nội.

(5) Theo số liệu thống kê đến hết ngày, 30.3.2022 của Sở Văn hóa và Thể thao Hà Nội.